

Motivacija za volontiranjem u udrugama

Renata Franc, Jelena Maričić i Vlado Šakić

UVOD

Volontiranje se općenito definira kao svaka aktivnost u kojoj se vrijeme dobrovoljno daje u korist druge osobe, grupe ili organizacije (Wilson, 2000). Iako su hrvatski građani relativno skloni tzv. neformalnom volontiranju, odnosno pomaganju prijateljima i poznanicima, svega 5,4% ih volontira u nevladinim udrugama (Franc i Šakić, 2006). Stoga je potrebno otkriti što bi ih moglo motivirati za formalnije oblike volontiranja. Prema dosadašnjim istraživanjima volontiranje općenito motivirano je sa šest osnovnih kategorija razloga: izražavanje vrijednosti, stjecanje znanja i razumijevanja, samounaprijeđenje, unaprijeđenje karijere, društvenim razlozima te samozaštitnim razlozima. Clary, Snyder i Stukas (1998) navode da se na temelju tih šest kategorija mogu razlikovati volonteri od nevolontera te volonteri s različitim “stažem” i područjem volontiranja. Također ističu da je motivacija za volontiranje u velikoj mjeri povezana sa sociodemografskim varijablama.

PROBLEMI:

- 1) Ispitati sociodemografske razlike i razlike u odnosu na volontersku (ne)uključenost u udruge u različitim tipovima motivacije za volontiranjem
- 2) Ispitati mogućnost predviđanja spremnosti za volontiranje na temelju različitih tipova motivacije za volontiranje, sociodemografskih varijabli te volonterske (ne)uključenosti u udruge

METODA

Ispitanici:

- Analizirani podaci prikupljeni su 2005. godine na nacionalnom reprezentativnom uzorku (N=1008), no u većem djelu rada korišten je samo uzorak nečlanova udruga (N=912).

Instrumenti:

- Prilagođena i skraćena verzija skale *Volunteer Function Inventory* (Clary i sur. 1998; Clary, Snyder, Sukas, 1996, Clary i sur. 1994)
- Skala se sastoji od 12 čestica, odgovara se na skali od 5 stupnjeva (1- uopće nije važan, 5- vrlo važan)
- Sociodemografske varijable: spol, dob, obrazovanje, prihodi, religioznost, politička orijentacija
- Ostale varijable:
- (aktivno) članstvo u udruzi (DA – NE)
- spremnost na volontiranje (1- sigurno se ne bih uključio, 5- sigurno bih se uključio)

Tablica 1. Spremnost uključivanja u rad udruge kod nečlanova i sadašnjih volontera

	Sigurno bih	Vjerojatno bih	Možda bih, možda ne	Vjerojatno ne bih	Sigurno ne bih	Bez odgovora
Nečlanovi udruga (N=912)	12,6	21,1	30,6	17,1	17,7	0,9
Sadašnj aktivni članovi volonteri (N=55)	35,2	38,9	14,8	5,6	0	5,6

Provedene obrade:

- Proverena je faktorska struktura skale te odnos dobivenih faktora s teorijskim subskalama *Volunteer Function Inventoryja*, nakon čega su provedeni t-testovi i ANOVE vezano uz sociodemografske i varijablu volonterske (ne)uključenosti u udruge te regresijska analiza sa spremnošću za volontiranje kao kriterijskom varijablom

Tablica 2. Prikaz odnosa dobivene faktorske strukture i teorijskih subskala *Volunteer Function inventoryja*

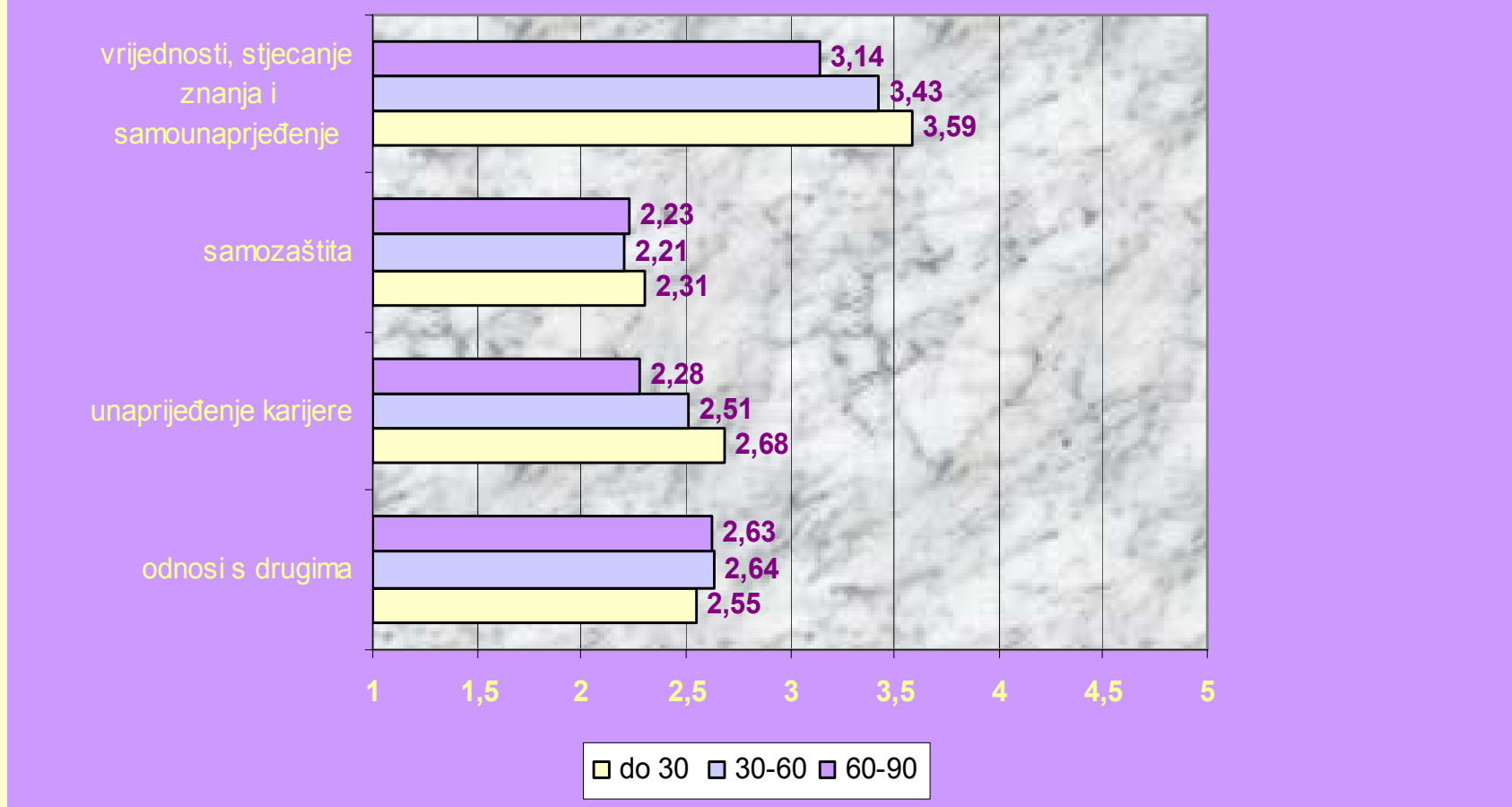
		1.	2.	3.
Vrijednosti kao motivacija	Aktivnim radom u udrugama mogu učiniti nešto vezano uz problem koji mi je važan.	0,736		
	Iskreno suosjećam s pripadnicima određene grupe kojima svojim radom u udruzi mogu pomoći i pomažem.	0,733		
Stjecanje znanja kao motivacija	Radom u udruzi mogu puno naučiti o problemu kojim se bavim.	0,749		
	Rad u udruzi mi omogućuje da kroz izravno iskustvo i iz prve ruke naučim nešto novo.	0,807		
Samounaprijeđenje kao motivacija	Zbog rada u udruzi osjećam se potrebnim.	0,574		
	Rad u udruzi omogućuje mi aktivnosti na području koje me osobno zanima.	0,705		
Samozaštitna funkcija	Rad u udruzi me oslobađa osjećaja krivnje što sam u boljoj poziciji nego ostali.		0,617	
	Rad u udruzi pomaže mi da lakše rješavam osobne probleme.			0,492
Unaprijeđenje karijere	Radom u udruzi mogu ostvariti kontakte koji mi mogu pomoći u mome osnovnom poslu.			0,831
	Rad u udruzi pomaže mi da uspijem u svojem osnovnom zanimanju.			0,864
Odnosi s drugima	Ljude s kojima se družim zanima rad u udruzi.		0,817	
	Rad u udruzi važan je ljudima koje poštujem.		0,826	

- U daljnjim obradama, teorijske subskale vrijednosti kao motivacija, stjecanje znanja kao motivacija te samounaprijeđenje kao motivacija zbog pripadanja istome faktoru tretirane su kao jedna subskala ($\alpha=0,83$), dok subskale unaprijeđenje karijere ($\alpha=0,79$) i odnosi s drugima ($\alpha=0,81$) pripadaju dvama različitim faktorima. Iako čestice iz subskale samozaštitna funkcija ($\alpha=0,54$) pripadaju različitim faktorima, one su tretirane kao jedna subskala zbog teorijske utemeljenosti.
- Daljnje obrade provedene su na ispitanicima koji nisu članovi udruga (N=912), osim obrade koja se odnosi na odnosi na razlike među osobama koje nisu članovi udruga (N=912) i osobama koje trenutačno volontiraju u nekoj udruzi (N=55)

Tablica 3. Korelacije među korištenim varijablama

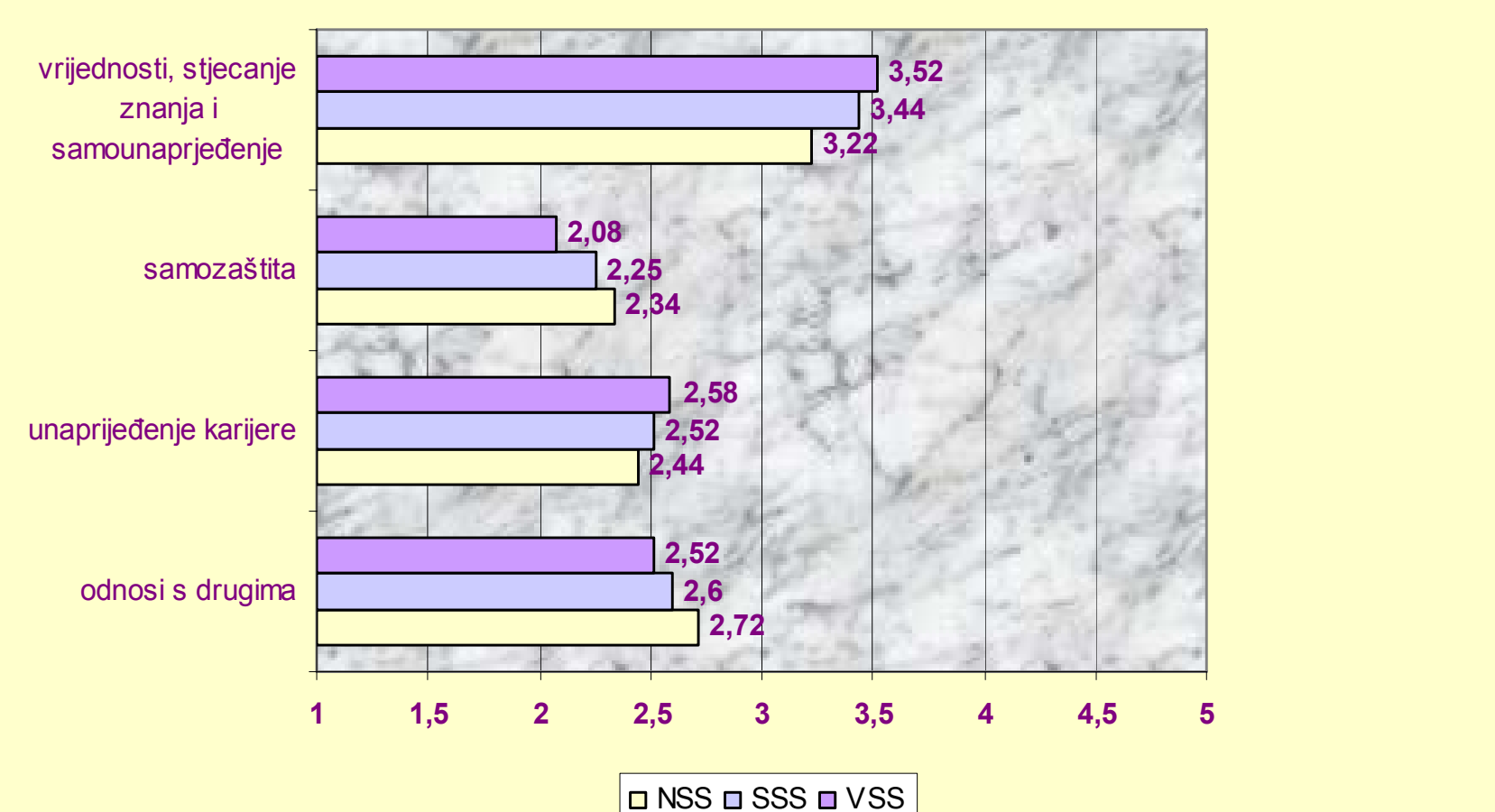
	Vrijednosti, stjecanje znanja i samounaprijeđenje	Samozaštita	Unaprijeđenje karijere	Odnosi s drugima	Spol	Dob	Obrazovanje	Prihod	Religioznost	Politička orijentacija	Spremnost za volontiranje
Vrijednosti, stjecanje znanja i samounaprijeđenje	_____	0,207**	0,269**	0,380**	0,109**	-0,189**	0,089**	0,056	0,060	0,037	0,506**
Samozaštita		_____	0,359**	0,401**	0,055	-0,010	-0,072*	-0,064	0,027	0,054	-0,009
Unaprijeđenje karijere			_____	0,264**	-0,018	-0,118**	0,034	0,000	0,033	0,049	0,045
Odnosi s drugima				_____	0,119**	0,010	-0,049	0,021	0,020	-0,003	0,185**
Spol					_____	0,047	-0,090**	-0,111**	0,130**	-0,072*	0,001
Dob						_____	-0,268**	-0,097**	0,044	-0,050	-0,240**
Obrazovanje							_____	0,303**	-0,097**	-0,070*	0,120**
Prihod								_____	-0,118**	-0,015	0,121**
Religioznost									_____	0,309**	-0,074*
Politička orijentacija										_____	0,005
Spremnost za volontiranje											_____

Grafikon 2. Prosječan rezultati na subskalama u odnosu na dob, na uzorku nečlanova udruga (N=912)

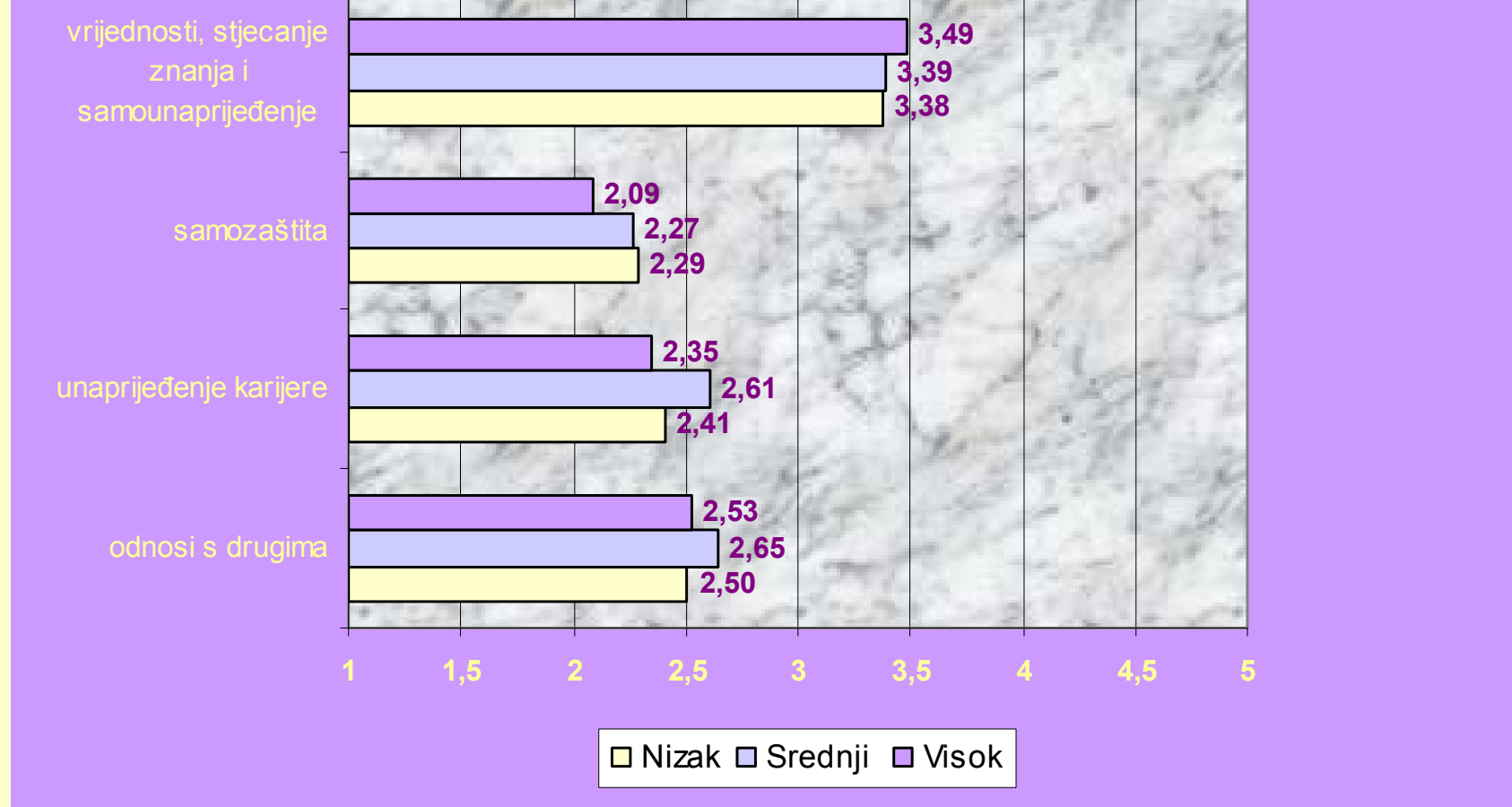
- Motivacija za volontiranjem zbog vrijednosti, stjecanja znanja i samounaprijeđenja ($p<0,001$) manje je prisutna kod starijih ispitanika (N=171), nego kod onih srednje (N=487) i mlađe dobi (N=246), a motivacija zbog unaprijeđenja karijere ($p<0,01$) manje je prisutna kod najstarijih ispitanika, nego kod najmlađih.

Grafikon 3. Prosječni rezultati na subskalama u odnosu na obrazovanje, na uzorku nečlanova udruga (N=912)

- Motivacija za volontiranjem zbog vrijednosti, stjecanja znanja i samounaprijeđenja ($p<0,05$) najmanje je prisutna kod onih s nižom stručnom spremom (N=138), dok je značajno viša kod ispitanika sa srednjom (N=644) i visokom stručnom spremom (N=130).

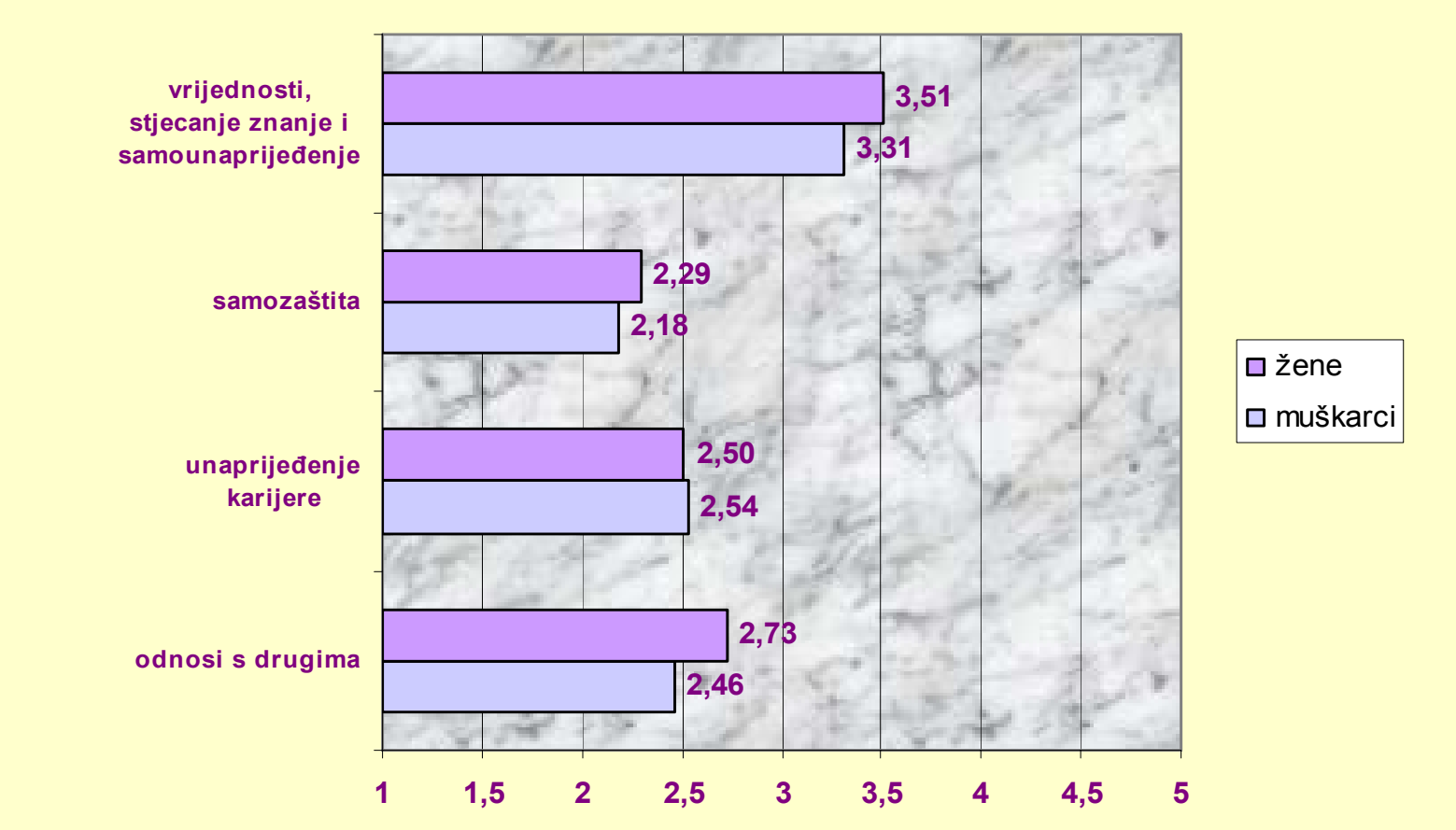
Grafikon 4. Prosječni rezultati na subskalama u odnosu na prihod, na uzorku nečlanova udruga (N=912)

- Motivacija za volontiranjem zbog unaprijeđenja karijere ($p<0,05$) prisutnija je kod onih sa srednjim prihodom (N=853), nego kod onih s visokim prihodom (N=183)
- Religioznost i politička orijentacija nisu se pokazale statistički značajno povezanim sa različitim aspektima motivacije za volontiranjem ($p>0,05$)

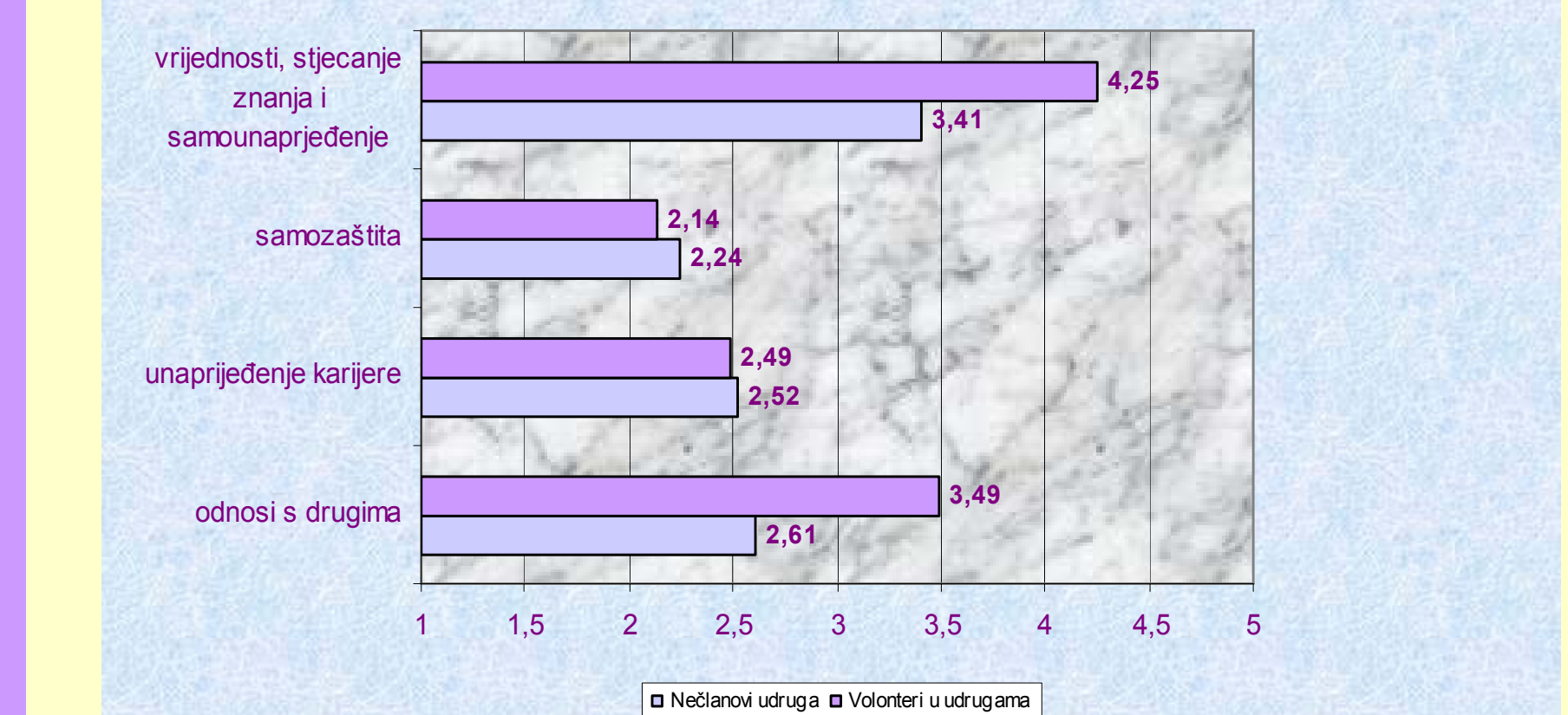
REZULTATI

Grafikon 1. Prosječni rezultati na subskalama u odnosu na spol, na uzorku nečlanova udruga (N=912)

- Motivacija za volontiranjem zbog vrijednosti, stjecanja znanja i samounaprijeđenja ($p<0,01$) te zbog odnosa s drugima ($p<0,05$) prisutnija je kod žena (N=421) nego kod muškaraca (N=490)

Grafikon 5. Prosječni rezultati na subskalama u odnosu na volontersku (ne)uključenost u udruge (N=967)

- Motivacija za volontiranjem zbog vrijednosti, stjecanja znanja i samounaprijeđenja ($p<0,001$) te motivacija zbog odnosa s drugima ($p<0,001$) prisutnije su kod onih koji već volontiraju u nekoj nevladinoj udruzi (N=55) nego kod onih koji nisu članovi niti jedne udruge (N=912).

Tablica 4. Završni korak regresijske analize sa spremnošću za volontiranje kao kriterijskom varijablom na uzorku nečlanova udruga (N=912)

	β
Vrijednosti, stjecanje znanja i samounaprijeđenje	0,489***
Samozaštita	-0,093**
Unaprijeđenje karijere	-0,094**
Dob	-0,147***
R	0,551
Prilagođeni R ²	0,295
F	35,359***

* $p<0,05$ ** $p<0,01$ *** $p<0,001$

- Motivacija zbog odnosa s drugima, spol, stupanj obrazovanja, veličina prihoda, religioznost i politička orijentacija nisu se pokazali značajnim prediktorima spremnosti za volontiranje na uzorku osoba neuključenih u nevladine udruge

ZAKLJUČAK:

- Faktorskom analizom čestica dobivena su tri faktora. Jedino čestice teorijske subskale motivacije zbog samozaštite pripadaju različitim faktorima, dok čestice triju teorijskih subskala (vrijednosti, stjecanje znanja i samounaprijeđenje kao motivacija) pripadaju istome faktoru.
- Izražavanje vlastitih vrijednosti, mogućnost stjecanja znanja i samounaprijeđenje smatraju se najvažnijim razlogom za moguće volontersko uključivanje u rad udruga. Nešto je manje prisutna motivacija zbog odnosa s drugim ljudima i mogućnosti unaprijeđenja karijere, a najmanje važnima smatraju se razlozi samozaštite. Pronađene su razlike u razlozima za volontiranje u odnosu na spol, dob, obrazovanje, prihode te trenutačnu volontersku uključenost u udruge
- Kao najjači prediktori spremnosti za volontiranje pokazale su se motivacija zbog vrijednosti, stjecanja znanja i samounaprijeđenja te dob, zatim motivacija zbog unaprijeđenja karijere i samozaštite, dok su najslabiji, no još uvijek značajni prediktori motivacija zbog odnosa s drugima.

LITERATURA:

- Franc, R. i Šakić, V. (2006). Javno mnijenje: stavovi javnosti o nevladinim organizacijama 2006. Zagreb: Academy of educational development.
- Clary, E.G., Snyder, M. i Stukas, A.A. (1998). Volunteers motivation: findings from a national survey. Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, 25 (4), 485-505.
- Wilson, J. (2000). Volunteering. Annual Review of sociology, 26, 215-240.

Prikazani rezultati proizašli su iz znanstvenog projekta „Društveni stavovi i međugrupni odnosi u hrvatskom društvu“, provođenog uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, a analizirani podaci su prikupljeni u okviru projekta „Stavovi javnosti o nevladinim organizacijama“ Instituta Pilar za naručitelja Academy for Educational Development